

Confrontatie politiek-onderwijs

Op 25 maart gingen Staf Depla (PvdA) en Jack Biskop (CDA) de confrontatie aan met professionals uit het beroepsonderwijs. Wat verwachten deze professionals van de politiek? En wat verwachten professionals uit de politiek van het beroepsonderwijs?

De bijeenkomst was georganiseerd door Het Nieuwe Beroepsonderwijs. Twee hbo-studenten, Erik Nesselaar en Ronald Visser, willen deze community actiever maken. Onder andere door de komende weken de onderwerpen die tijdens het debat besproken zijn, terug te laten komen op www.hetnieuweberoepsonderwijs.nl. Reacties zijn van harte welkom!

Bij het debat waren de volgende professionals uit beroepsonderwijs en politiek aanwezig:

- Staf Depla, woordvoerder onderwijs van de PvdA
- Jack Biskop, woordvoerder onderwijs van het CDA
- Marc van der Meer, directeur van het Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ecbo)
- Rita Rutten, programmamanager bij ROC Midden-Nederland
- Ineke Mulder, directeur Zadkine Service Centrum
- Jenny Doest, directeur van de SVGB, het kennis- en opleidingscentrum voor uniek vakmanschap
- Patrick Randel, vanuit het Nova College gedetacheerd als directeur van het Haven College
- Ellen Klatter, adviseur Onderwijs & Research bij de Stichting Consortium Beroepsonderwijs
- Bartha Huijberts, manager Training en Implementatie bij de Stichting Consortium Beroepsonderwijs
- Huub Schmitz, procesmanager bij *het* Platform Beroepsonderwijs
- Wouter van den Berg, adviseur bij de Besturenraad
- Geerten Geerts, voorzitter van de JongerenOrganisatie Beroepsonderwijs
- Toon Ariëns, directeur Research & Development bij het Albeda College
- Jos van Odijk, beleidsadviseur bij Amarantis Onderwijsgroep
- Rick van Dam, manager Strategie & Innovatie bij de Lentiz Onderwijsgroep

Imago van het beroepsonderwijs

Tijdens het voorstelrondje vroeg dagvoorzitter Johan Doesburg aan de professionals uit het beroepsonderwijs wat zij van de politiek verwachten. Een veel gehoord antwoord was: het imago van het beroepsonderwijs een boost geven. Staf Depla: "Er zijn teveel Molenkamps in het beroepsonderwijs! Mensen die wel uitspraken doen, maar geen idee hebben wat er op de werkvloer van hun onderwijsinstelling gebeurt." Jack Biskop is van mening dat het Nederlandse beroepsonderwijs goud is: "We moeten wegdraaien van de incidenten en vieren wat er goed gaat." Op de vraag van Geerten Geerts of het gaat om incidenten of om structurele problemen, gaf Biskop aan: "Er zijn zeker structurele problemen; denk aan problemen met de bedrijfsvoering. Maar er zijn ook incidenten die in de media worden uitvergroot. Het lijkt nu net alsof geen enkele mbo-student les krijgt en het mbo-diploma niets waard is. Ik wil de winnaars van de beroepenwedstrijden bij Pauw & Witteman hebben, niet de klagers!" Staf Depla vulde aan: "Ik ben een groot fan van de Skills-wedstrijden. Maar daarmee hebben we niet dé oplossing voor het imagoprobleem. We moeten bespreekbaar maken wat er niet goed gaat in het beroepsonderwijs en daar iets aan doen. Als directeuren hun werk niet goed doen, moeten ze weggestuurd worden. Als een opleiding zwak blijft, moet die gesloten worden." Jack Biskop

wees erop dat staatssecretaris Van Bijsterveldt het lik-op-stukbeleid heeft ingevoerd. Marc van der Meer roemde het feit dat ze duidelijk heeft gemaakt welke opleidingen zwak zijn en welke zeer zwak. En dat ze een strakke regie gevoerd heeft op de aanpak van voortijdig schoolverlaten. "Die heeft geleid tot goede resultaten." Minder positief is Van der Meer over het gebrek aan lerend vermogen in het mbo: "In het verleden is er veel te makkelijk steun gegeven aan het competentiegericht onderwijs, zonder dat er onderzoek was gedaan naar de werking daarvan. Het beroepsonderwijs is onderbedeeld als het om onderzoek gaat!"

Verschillen tussen regio's

Een andere verwachting die de professionals uit het beroepsonderwijs van de politiek hebben, is dat de politiek recht doet aan de verschillen tussen regio's. Zo gaf Ineke Mulder aan: "We krijgen via een regeling geld voor zorgleerlingen. Maar in een stad als Rotterdam zijn die leerlingen volgend jaar niet opeens weg. We krijgen het geld liever structureel dan dat we ieder jaar opnieuw allerlei aanvragen moeten doen." Wouter van den Berg herkende dit: "We krijgen bij de Besturenraad signalen dat scholen maar geen subsidies meer aanvragen, omdat dat teveel tijd kost." Een andere vraag die in iedere regio een ander antwoord moet krijgen, is de grootte van de onderwijsinstellingen. Staf Depla is een voorstander van de fusietoets: scholen die willen fuseren, moeten laten zien dat dit écht nodig is. Ook moeten scholen kunnen defuseren wanneer dat nodig is." Jack Biskop weerlegde: "Kleinschaligheid in groter verband is mogelijk. Denk aan ROC West-Brabant, dat bestaat uit een aantal afzonderlijke colleges. Ik zeg niet dat we dit model landelijk moeten invoeren, maar wel dat onderwijsinstellingen moeten uitproberen wat wel werkt en wat niet in hun regio." Patrick Randel gaf aan dat het Haven College werkt vanuit kleinschaligheid. En vanuit de vragen van partijen uit de regio. Hij noemde daarbij wel een kanttekening: "Het zijn experimenten, dus er kan weleens wat misgaan. Brand dan niet meteen een hele onderwijsinstelling af, maar geef duidelijk aan waar het probleem zat." Jack Biskop: "Er zijn bestuurders die bij problemen zeggen: 'Daar ga ik niet over'. Dat kan niet!"

Professionalisering van docenten

Een derde onderwerp dat besproken is op 25 maart, is de professionalisering van docenten. Staf Depla: "Goed onderwijs staat of valt met bevlogen en bevoegde docenten. Er *moet* een Actieplan LeerKracht 2.0 komen." Ellen Klatter (Stichting Consortium Beroepsonderwijs): "De kwalificatiedossiers leiden tot problemen. Niet door de inhoud, maar doordat docenten niet gewend zijn om op basis hiervan lesprogramma's te maken. De discussie moet dus gaan over de identiteit en de professionaliteit van de docent. Zij moeten trots zijn op het beroepsonderwijs. En dan helpt het niet als de pers de negatieve verhalen over het beroepsonderwijs eruit pikt." Rita Rutten vroeg zich af: "We hebben te maken met een heel complex speelveld. Is bijscholing van docenten dan wel voldoende? Of moeten we juist ook kijken naar het opleiden van docenten speciaal voor het beroepsonderwijs?" Jack Biskop gaf aan dat dit in het verkiezingsprogramma van het CDA staat. En Staf Depla vulde aan: "Het is logisch dat we juist nu kijken naar wat docenten precies moeten leren." Patrick Randel bracht onder de aandacht dat we daarbij wel rekening moeten houden met de verschillende doelgroepen in het mbo: van niveau 1 tot en met 4 en van jongeren tot mensen die een re-integratietraject volgen. Bartha Huijberts: "En we moeten kijken naar de professionalisering van de praktijkopleiders. De kenniscentra zorgen voor de accreditatie van leerbedrijven, maar we weten allemaal dat dat een lachertje is." Staf Depla: "Daar schrik ik van. Leerlingen moeten niet alleen bevlogen docenten hebben, maar ook bevlogen leermeesters."

Vertrouwen

Een vierde onderwerp waar de professionals uit onderwijs en politiek over spraken, was 'vertrouwen'. Wouter van den Berg: "Ik wil van de politici horen dat ze de onderwijsinstellingen vertrouwen!" Jack Biskop gaf aan: "Vertrouwen moet je verdienen. De oplossing zit niet in het maken van regels; we moeten niet de illusie hebben dat als de politiek een wet aanneemt, alle problemen opgelost zijn. Ruud Lubbers zei dat regels gestold wantrouwen zijn. Het vertrouwen is te paard gegaan en moet te voet terugkomen." Staf Depla stelde dat het onderwijs last heeft van het ISO-9000-syndroom: "We moeten eens goed kijken naar het inspectiekader. Wat mag wel en wat mag niet?" Toon Ariëns: "Soms passen vernieuwingen niet binnen de kaders van het ministerie van OCW. Voor sommige projecten zijn we naar het ministerie van EZ gestapt." Jos van Odijk: "In het beroepsonderwijs hebben we niet alleen te maken met OCW, maar ook met bijvoorbeeld EZ en VWS." Depla is het daar helemaal mee eens: "Scholen moeten zelf bepalen wat het beste voor hen werkt; als de kaders van het ene ministerie voor last zorgen, moet je naar een ander ministerie stappen. De verantwoordelijkheid voor goed beroepsonderwijs ligt bij de scholen: zij moeten bijvoorbeeld bepalen welke opleidingen ze aanbieden en welke niet. Zij moeten hun zaken goed regelen, zoals de bedrijfsvoering en de stagebegeleiding; dat moet geen sluitpost zijn." Ook wat Ineke Mulder betreft moeten we niet de politiek aanspreken op het vergroten van het vertrouwen: "We moeten onszelf aanspreken!" Patrick Randel vond dat het onderwijs dan wel de tijd moet krijgen: "Denk aan de wijzigingen in de kwalificatiedossiers. En denk aan de wijzigingen in de examinering: van externe legitimering naar het KCE naar de huidige situatie. Allemaal wijzigingen die veel gevolgen hebben voor de organisatie van het onderwijs." Rick van Dam herkende dit: "Vanuit de overheid en vanuit de instellingen zelf zijn er zoveel eisen. Sommige mensen worden daar letterlijk ziek van."

Rita Rutten gaf aan dat het beroepsonderwijs niet *overal* verantwoordelijk voor is: "We hebben het wel over het wegnemen van belemmeringen binnen het onderwijs, maar het gaat ook om belemmeringen tussen het onderwijs en bijvoorbeeld de zorg. Scholen kunnen niet de maatschappelijke problematiek oplossen; we moeten een dekkend zorgaanbod hebben in Nederland." Jack Biskop gaf haar helemaal gelijk: "De zorg voor leerlingen met problemen is in het beroepsonderwijs niet goed geregeld. Scholen moeten met zorgverleners in hun regio afspraken maken." Ineke Mulder: "Dat klopt, maar er moeten ook landelijk dingen worden geregeld. Zo is jeugdzorg bedoeld voor jongeren tot 18 jaar, terwijl mbo-studenten dan over het algemeen nog niet klaar zijn met hun opleiding. Veel van hen kunnen nog niet op een volwassen manier omgaan met zorg, terwijl dat wel van hen verwacht wordt." Biskop: "Die leeftijdsgrens van 18 jaar is op een aantal plekken een probleem. We hebben dan ook aan minister Rouvoet gevraagd om daar eens naar te kijken. Zo zijn ouders niet meer verantwoordelijk als hun 18-jarige zoon of dochter spijbelt. Wat mij betreft moet die verantwoordelijkheid op het gebied van verzuim doorgetrokken worden." Bartha Huijberts voegde aan de discussie toe dat we niet alleen als professionals op het beroepsonderwijs moeten kunnen vertrouwen, maar ook als burgers en als ouders. Staf Depla: "Als je als ouder een klacht hebt over het onderwijs, moet daarnaar geluisterd worden. Er wordt nu te vaak gezegd: 'Ga maar terug naar de bestuurder van de school'".

Samenwerking

Verder is gesproken over samenwerking. Jenny Doest: "De schoonheid van het beroepsonderwijs komt alleen tot z'n recht als we samenwerken. En daar zijn zoveel mogelijkheden voor. Ik krijg buikpijn van bijvoorbeeld het debat over de kwalificatiedossiers;

we wijzen naar elkaar, maar lossen daar niets mee op. We moeten samenwerkingsverbanden uitproberen, van elkaar leren." Staf Depla: "Het beroepsonderwijs is uniek door de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Eén van de effecten is dat onze jeugdwerkloosheid lager is dan die in de ons omringende landen." Huub Schmitz vroeg zich af: "Allerlei regelingen die de samenwerking tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven stimuleren (zoals het Innovatiearrangement en de BiB-regeling) stoppen. Hoe gaat de politiek die samenwerking nu stimuleren?" Jack Biskop: "Samenwerkingsverbanden werken op heel veel plekken al goed. De randvoorwaarden zijn goed en de bal ligt nu bij organisaties in het beroepsonderwijs. Niet bij de politiek, want als wij aan de knoppen gaan draaien komen er alleen maar regeltjes uit rollen." Verder vindt Biskop het goed dat het onderwijs een grotere stem krijgt in het bestuur van Colo; "onderwijs en bedrijfsleven komen zo dicht bij elkaar." Geerten Geerts was het hier niet mee eens: "Onderwijs en bedrijfsleven hebben allebei hun eigen belangen. Maar waar komen de belangen van de student terug?" Ineke Mulder gaf aan dat zij zich hier ook zorgen over maakte: "We hebben het over het belang van het ontwikkelen van de talenten van jonge mensen. Dat is vaak een ander belang dan dat van het onderwijs en dat van het bedrijfsleven." Staf Depla: "Het is de verantwoordelijkheid van de politiek om te controleren of er genoeg ruimte is om de talenten van jongeren te ontplooiën." Jack Biskop is een voorstander van deelnemersraden én ouderraden. En Marc van der Meer stelde voor om de input van jongeren te gebruiken voor informatie over het bedrijfsleven: "Beroepen veranderen heel snel; we hebben te maken met een enorme dynamiek. Leerlingen komen met die veranderingen in aanraking als ze stagelopen. Het zou mooi zijn als zij hun ervaringen doorgeven aan docenten. Docenten moeten die ervaringen verzamelen en doorsturen naar de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven. Zij kunnen dan de gegevens verspreiden onder alle sectoren."

Bezuinigingen

Ook kwamen de bezuinigingen aan de orde. Wat Staf Depla betreft moet het onderwijs ontzien worden. "Maar dan moet ik wel zeker weten dat er geen euro teveel besteed wordt. Zo vind ik dat we kritisch moeten kijken naar het bekostigingssysteem. Als iemand doorstroomt van vmbo naar mbo naar hbo is dat mooi, maar ik wil niet dat de overheid daardoor op kosten gejaagd wordt." Jack Biskop noemde zijn zoon als voorbeeld: "Mijn zoon heeft een mbo-opleiding gevolgd en zijn stage op Kreta is in de familie legendarisch. Maar, omdat hij doorstroomde naar het hbo had zijn mbo-opleiding best wat korter mogen duren! Overigens vind ik dat we heel goed moeten kijken of er echt wel sprake is van winst als we de bekostigingssystematiek aanpassen, want soms blijkt een aanpassing juist meer geld te kosten. Ook moet een aanpassing van de systematiek er niet voor zorgen dat de kwaliteit van het onderwijs verslechtert. We moeten kritisch kijken naar de scharnierpunten in het beroepsonderwijs, want dat zijn de plekken waar we studenten verliezen." Ellen Klatter: "De Stichting Consortium Beroepsonderwijs heeft het project 'Het metalen scharnierpunt'. De kennis die in het project is opgedaan, moet uitgedragen worden, bijvoorbeeld via het Innovatiearrangement. Maar, er wordt geen geld meer gestopt in het Innovatiearrangement! We moeten naar een Implementatiearrangement, want er is de afgelopen jaren zoveel kennis opgedaan door allerlei organisaties in het beroepsonderwijs. Die kennis moet gedeeld worden en gebruikt worden."

Minister van onderwijs

Aan het eind van het debat kregen Jack Biskop en Staf Depla de vraag wat zij zouden doen als ze minister van onderwijs waren. Jack Biskop zou werkscholen willen starten, analoog aan de

vakscholen. Ook zou hij zich inspannen voor het wegstrijken van de belemmeringen bij de scharnierpunten in het beroepsonderwijs. Staf Depla zou meteen zijn handtekening zetten onder het Actieplan LeerKracht 2.0. Verder zou hij zich inspannen voor de Centra voor Innovatief Vakmanschap. Daarnaast zou hij bekijken hoe scholen geholpen kunnen worden als de straatcultuur de schoolcultuur over dreigt te nemen.